Boekbesprekingen

Lesnicky A Myslivecky Atlas. Ustredni Sprava Geodesie A Kartografie. Praha. 1955, 21 × 30,5 cm.

[904 : 111 : 14 (437)]

De bibliotheek van het Bosbouwproefstation T.N.O. werd onlangs verrijkt door de ontvangst van een Tsjechische bosbouwatlas, met de beste wensen voor de jaarwisseling toegezonden door het Tsjechische bosbouwproefstation.

Dit kartografisch werk, „Lesnicky a Mislivecky Atlas" geheten en samengesteld door een aantal bosbouwkundigen, omvat een inhoudsopgave, ruim 90 bladzijden tekst en 120 verschillende kaarten. Slechts de inhoudsopgave is 4-talig en wel Tsjechisch, Russich, Engels en Duits; de tekst en ook de legenda's bij de kaarten zijn alleen in het Tsjechisch; dit doet uiteraard afbreuk aan de bruikbaarheid van deze uitvoerige atlas.

Onder meer zijn kaarten opgenomen van regenval met maxima en minima, temperatuur, verdamping, vegetatieperiode; voorts zijn in kaart gebracht fenologische waarnemingen aan beuk, eik, berk, es, esdoorn, de verspreiding van een groot aantal houtsoorten, vroegere en tegenwoordige bebossingstoestand ook naar boomsoort; dit alles binnen de landgrenzen van Tsjecho-Slowakije. Toegevoegd zijn ook kaarten betreffende de verspreidingsgebieden van een aantal boomsoorten over de wereld. Verder zijn kartografisch weergegeven de verspreidingsgebieden van belangrijke vissoorten, klein en groot wild en vogels in Tsjecho-Slowakije. Enige bedrijfskaartjes en beboste oppervlakten van een aantal Oost-Europese landen sluiten de lange rij van kaarten af.

De kaarten zijn in heldere duidelijke kleuren uitgevoerd en goed leesbaar.

Voor hen die hun beroep vinden in een of andere vorm van bodemgebruik, zowel wetenschappelijk als praktisch biedt deze atlas zeer veel en zal zij een waardevol hulpmiddel zijn. Uiteraard voor de bosbouwer in de eerste plaats, maar ook voor anderen zal deze atlas goede diensten kunnen bewijzen.

G. Hellinga.

Dr J. C. Lindeman en Ir S. P. Molenaar: Voorlopig overzicht van de bostypen in het Noordelijk deel van Suriname. Uitgave Dienst 's Lands Bosbeheer. Paramaribo 1955.

[904 : 182.58 (883)]

Deze publicatie heeft hoofdzakelijk betrekking op het gedeelte van Suriname, dat gelegen is ten Noorden van 4° N.B. Dit gebied is vanuit de lucht gefotografeerd en in kaart gebracht. De Dienst 's Lands Bosbeheer heeft hier sedert 1949 een bosinventarisatie uitgevoerd met behulp van de proefbaanmethode, waarbij om de 500 m een strook bos werd opgenomen van 10 m breedte en 4 km lengte. De inventarisatie stond onder leiding van de houtvester Ir Molenaar. Bij het samenstellen van de publicatie zijn gegevens verwerkt van ± 3000 km proefbanen. Verder is door Dr Lindeman van het Botanisch Museum en Herbarium van de Rijksuniversiteit te Utrecht in samenwerking met de Bosdienst gedurende 2 jaren veel detailonderzoek verricht. Deze publicatie is derhalve gebaseerd op zeer uitgebreide bosbouwkundige en ecologische onderzoekingen op het terrein.

Het onderzochte gebied heeft een zeer gelijkmatig, heet tropisch klimaat. De regenval bedraagt voor de meeste plaatsen 2000—2400 mm per jaar, met 2 maxima en 2 minima. De natste maand is mei met rond 300 mm neerslag en de droogste October met rond 60 mm.

De schrijvers onderscheiden achtereenvolgens de volgende begroeiingstypen: 1. Vochtige Vegetatievormen (Mangrovebos, Open Zwampen, Laag Zwampbos, Hoog Zwampbos, Drasbos); 2. Droge Vegetatievormen (Hoog Savannebos, Laag Savannebos, Struik- en Open Savanne); 3. Hoog Drooglandbos (Hoog drooglandbos, Ritsbos) en 4. Lianenbos. Van deze typen worden opbouw en samenstelling besproken. Aan de hand van de gegevens van de bosinventarisatie worden van verschillende hoogopgaande bosvormen opgegeven het gemiddelde stamtal, de gemiddelde massa en het gemiddelde stamvlak per ha, terwijl bovendien is vermeld de frequentie, waarmede verschillende soorten deelnemen in de opstandssamenstelling.

Door de schrijvers wordt dan behandeld in hoeverre hun indeling past in het bekende

classificatiesysteem van Beard. Zij komen o.a. tot de conclusie, dat het juister is het hoogdrooglandbos te kwalificeren als regenbos dan als seizoenbos. Het probleem is hoe een dergelijk regenbos kan ontstaan bij een regenverdeling met 60 mm en zelfs minder gedurende de droogste maand. De verdamping zal dan de neerslag wel overtreffen. De mogelijkheid bestaat echter, dat deze droge periode naar verhouding zo kortstondig is, dat de nadelige invloed daarvan geheel wordt opgeheven door de vochtigere maanden daarvóór en daarná. Ook kan een hoge grondwaterspiegel het tekort aan neerslag aanvullen.

Het is jammer, dat de schrijvers nog niet in de gelegenheid waren de nieuwere classificatie van Beard van 1955 te raadplegen, aangezien deze in sommige opzichten verschilt van de oorspronkelijke. Zeer juist is overigens de opmerking van de schrijvers, dat het mangrovebos niet thuis hoort onder "Swamp Formations" in verband met de afwijkende inundatie-gesteldheden en de wel zeer specifieke flora. In de classificatie van 1955 gaat Beard zelfs nog wat verder en worden "Swamp Forest and Mangrove Forest" in één adem genoemd.

Als bijlage wordt een overzichtskaart, schaal 1 : 400.000, bijgevoegd, waarin de verschillende begroeiïngstypen zijn ingetekend. Verder worden als bijlagen nog 6 bosprofielen gegeven met een lijst van de boomsoorten, die in deze profielen voorkomen. Als slot vindt men een lijst van boomnamen met vermelding van de plaatselijke naam, wetenschappelijke naam en familie en een overeenkomstige lijst van planten uit de ondergroei, palmen en lianen.

Een volledige bespreking van dit werk ligt buiten het bestek van dit referaat.

Alleen moet hier worden gewezen op een opmerking van de schrijvers, dat er met betrekking tot de zwampvegetaties sterke aanwijzingen bestaan, dat er hier sprake is van een bepaalde successiereeks en wel in de volgorde : kruidenzwamp, laag zwampbos, hoog zwampbos naar drasbos. Indien dit inderdaad het geval is, dan zal men de genoemde vegetatie-eenheden niet kunnen beschouwen als even zovele climax-begroeiïngen, doch enkel als schakels in een ontwikkelingsserie. Nu is het begrip „climax" in de Formatiekunde bij verschillende schrijvers niet zo streng als in de Plantensociologie. De classificatie-eenheden kunnen volgens deze schrijvers nog wel onderhevig zijn aan allerlei wijzigingen, die zich echter zo langzaam voltrekken dat zij ontsnappen aan onze ogenblikkelijke waarneming. Burtt Davy noemt zijn formaties daarom "apparently mature and integrated" en Beard "apparently stable, mature and integrated". In het geval van de zwampvegetaties schijnt het tijdelijke karakter van de verschilende eenheden echter wat al te geprononceerd te zijn.

Een andere belangrijke opmerking van de schrijvers betreft de savannen. Lindeman en Molenaar onderscheiden een serie savannen, die alleen van droogte te lijden hebben, naast een andere serie savannen, die behalve van tijdelijke droogte ook nog periodiek overlast hebben van water. Beard en andere schrijvers over begroeiïngstypen in tropisch Amerika hebben het uitsluitend over „natte" savannen, die gebonden zijn aan een slecht gedraineerde bodem. Beard ontkent zelfs het bestaan van een "tropical grassland climate" in Amerika. De onderzoekingen van Lindeman en Molenaar hebben echter aangetoond, dat ook in tropisch Amerika een savanne-begroeiïng mogelijk is als klimatologische climax, evenals in tropisch Azië en Afrika.

Ten slotte een enkel woord over de profiel-diagrammen.

In de jongste literatuur wordt hiervoor min of meer propaganda gemaakt als uitstekend middel om een indruk te krijgen van de opbouw van het bos. Deze diagrammen geven echter het beeld weer van een zeer beperkte oppervlakte, gewoonlijk variërende van 61 × 7,6 m (Richards) tot 120 × 10 m (Lamprecht). Die oppervlakte is te klein om werkelijk het gemiddelde te kunnen weergeven van een bos van vele honderden of zelfs duizenden hectare. De kans is dus groot, dat door deze diagrammen juist een verkeerd beeld wordt verkregen van de vegetatie.

Kwantitatieve opnamen zijn uit de aard der zaak minder spectaculair als illustratie, doch ongetwijfeld veel betrouwbaarder. Bij het onderzoek van Lindeman en Molenaar is een uitvoerige bosinventarisatie verricht, zodat men in dit geval zonder bezwaar gebruik kan maken van het profiel-diagram als hulpmiddel om een goed beeld te krijgen van de structuur van het bos.

R. Sewandono.